

Vajda János

Színes vagy

A színes film megjelenése óta dilemma a feltett kérdés azok között a fotósok között, akik nem kötelezik el magukat kizárólag csak az egyik kifejezésforma mellett. Az analóg időkben nem nagyon volt választás, mert vagy ilyen, vagy olyan film volt az egy géppel rendelkezőknek befűzve, vagy az ember több kamerával volt kénytelen felszerelkezni. A színes filmről – többkevesebb sikerrel – lehetett fekete-fehér nagyítást kreálni, fordítva viszont az eljárás nem működött. A mai, digitális korszakban látszatra megoldódott az egy géppel így is, úgy is fotózás problémája, a kétféle ábrázolási mód azonban egy dologban azonos hozzáállást követel meg. Már a felvétel készítése előtt a témának megfelelő tudatos előkészülés szülhet csak eredményt.

A kérdés feltevése is kétféle megközelítést tesz lehetővé. Mert nemcsak az a feladat, hogy eldöntsük, milyen legyen a végeredmény, hanem azzal is tisztában kell lenni, hogy melyik az a téma, amelyik egyik vagy másik képtípusnak inkább megfelel. A színes kép esetében egyszerűbb a dolgunk, hiszen a bennünket körülvevő világ színes. Még a színtelen, szürke novemberi párában is felfedezhetők ugyan elfakult, de mégis színes részletek. Kézenfekvő tehát, hogy úgy is láttassuk. Ez azonban csak a színhelyes, úgymond dokumentarista ábrázolás esetében helytálló. Az eltorzított vagy redukált színű képekkel azonban manipulálható a szemlélő, az érzelmeire irányítottan lehet hatni, főleg ha a fotós tisztában van a színek keltette pszichológiai hatásokkal. A hatásos színek a döbbenet erejével hatnak

FOTO MOZAIK • 2010 március

■ *Cseppvilág – Szamár-hegy, 2006* ■ *Az egyszínű világú kép felkontasztozott fekete-fehér megjelenésben is izgalmas lehetne a levelek íve és a csepp mintázata miatt. Ezzel azonban elveszne a téma finomsága. Arról nem beszélve, hogy milyen kár lenne a cseppben megcsillanó zöld-arany fény elszürküléséért.*

sokszor még a gyakorlott szemnek is – igaz, csak az első élmény letisztulásáig, ha nincs mögötte képi tartalom. A túlzott mértékű polárszűrőzés, két komplementer színre lecsupaszított fotó, ügyesen kezelt folthatás erős befolyással hat az érzelmekre. Ezek a képek erős vagy épp erőtlenség miatt mindig el is érik a kívánt hatást.

A színek hatáskeltő tulajdonságával ellentétben a fekete-fehér képnek tónusaiban kell kifogástalannak, témájához illeszkedőnek

lennie ahhoz, hogy képi értéke hiteles lehessen. A fekete-fehér ábrázolás lényege minden esetben a téma felé tör. Annak kell megfelelnie, hogy a szintelenség a figyelmet a fényekre és a formákra, és ezzel sokkal inkább a kép belső tartalmára terelje, azt hangsúlyozza. (Ugye, milyen gyakori a kérdés: Miért fekete-fehér?) A dinamikus tónusvilágú fekete-fehér kép minden esetben még tovább is képes növelni a drámai hatást.

A belső vizualitás az a képessé-

günk, aminek segítségével a retinánkra vetülő valós képet már a helyszínen át tudjuk transzformálni arra, ahogyan azt mi látatni szeretnénk a későbbiekben. Szakmai felkészültségünk pedig lehetővé teszi, hogy az adott fényviszonyok függvényében már ekkor fel tudjuk ismerni azokat a folyamatokat, hogy az expozíció előtt a preferenciák megfelelő beállításával olyan álmányt rögzíthessünk, amiből a képszerkesztő programban a lehető legkevesebb változtatással tudjuk elképzeléseinket megvalósítani. Ez még színes képek esetében sem egyszerű feladat, a fekete-fehérek tekintetében pedig még bonyolultabb. Higgyék el ▶

fe fekete-fehér?

■ *Reményfény – Pacsmag, 2006* ■ *A kora nyári elmúlt zivatar komor felhői oszladozóban vannak. A magasan lévő nap utat talál a sötét takaró foszlányai között. A valójában csupa zöldeskékben színlő táj időjárási helyzetéből adódó drámaiságát csak a virtuális vörös szűrőzéssel fekete-fehérré alakított képen lehet igazán érzékeltetni. Az égről jövő erős fény miatt a képet színesben is alaposan alá kellene exponálni, a parton húzódó sötét fasor azonban úgyis besülne. A fekete-fehér képen azonban épp emiatt a vízben megcsillanó fény válik a kép súlypontjává, mivel sötétebb környezetben van, mint az ég egy foltján lévő csúcscsúcsfények.*

nak lehetőségeink a virág bemutatásán túlmutató képekre. A fehér mécsvirág nevében is utal a „színére”. Talán az egyik legjobban fekete-fehérezhető növényünk. A bemutatott két kép szinte azonos reggeli időpontban készült, igaz, más-más hónapban. ■ A fekete-fehér egy májusi reggelen készült, filmre. Bár volt nálam színes diával töltött gép is, a fényhelyzet és a terep adottságai a fekete-fehérnek kedveztek. A kép színesben unalomzöld lenne, kissé zavaros háttérrel. A már nem elég alacsony napállás miatt a melegebb színek is hiányoznának. Színes ábrázolásban a zöldek és a fehérek között nem is lenne olyan kontrasztkülönbség, amitől a virág valóban „világíthatna”. Az alacsony érzékenyséű filmen erős alexpozícióval és a vörös szűrővel feketére sütitett háttér előtt azonban úgy kelhetett életre a virág, ahogy valójában már előre elképzeltem. ■ A másik, augusztusban fotózott kép elég korán készülhetett ahhoz, hogy a meleg színek dominálhassanak. A harmatos rét üdeségét nemcsak a még kontrasztszegény, kiegyenlített világítás, hanem a virág kontúrjain sárgásan megcsillanó cseppek, és a háttérben életlenül vibráló aranyfoltok is szépen a képre varázsolják. Kézenfekvő volt a színes beállítás.

■ Azt gondolhatnánk a virág a legkevésbé fekete-fehér téma. Ez az esetek döntő többségében így is van. Nagyon kevés az a helyzet, amikor egy színes virág szürke tónusokra redukált képe hiteles lehet. A fényekre és a formákra helyezve a hangsúlyt azonban adódhat-

■ A portrét alapvetően fekete-fehér műfajnak tartom, legalábbis én annak fotózom leginkább. Úgy érzem, a színek elvonják a figyelmet az arc lényegéről, holott a portré éppen az arcon keresztül próbál nekünk az ábrázolt emberről üzenni. Csak nagyon indokolt esetben (jellemző színes öltözet, fejdísz vagy környezet) váltok színesre. ■ 2006-ban sajnálatos módon elhunyt fotóművész barátomról, Magyar Ferencről készült utolsó képsorozat számomra egyik legkedvesebb darabja az itt bemutatott. A szűk kivágás és a szintelen ábrázolás a szemekre, a tekintet csillogására tereli a figyelmet, ugyanakkor az arcon érezni a magára maradt ember belső fájdalmát, és ha jobban belemélyedünk, az egész képben ott a közeli elmúlás előérzete is. Ez a – vélt-valós – üzenet a színek mögött elveszhetne. ■ A keleti ütőhangszeres hölgy autentikus ruházatának, hajának és a dob bőrének a színe, valamint a redőnyön beeső fényfoltok csak a színekkel teremthették meg a kép atmoszféráját.

■ A zsánerfotó esetében a kép hangulata kézenfekvő módon határozhatja meg, hogy színes legyen-e, vagy sem. Az önfeledten beszélgető fiatalok képének a hangulatához sokat tesz a színesre firkázott támfal és az arany színben besütő nap fénye. ■ A kisvárosban vasárnap reggel misére tartó párral ábrázolt utcarészlet finom tónusaira helyezett hangsúly a csendet és nyugalmat, ugyanakkor a szürkeség egyhangúságot is éreztet.

nekem, a számítógép előtti észbe kapás – Ah, nem így kellett volna! – az esetek többségében már nem tudja a képből kihozni mindazt a lehetőséget, ami valójában benne volt. Még ha RAW állományban is rögzítettünk, sokkal nagyobb a mozgásterünk, ha olyannal dolgozunk, amelynek a paramétereit már a felvétel előtt a téma érdekében lettek meghatározva. (Ugyanis a RAW-konverterek többsége a gépen beállított értékeket tekinti kiindulónak.) JPG esetében pedig hatványozottan szűkülnek lehetőségeink. Ennek értelmében az utólag felismert lehetőség – A kép inkább fekete-fehér! – is csökkenti az esélyeinket az igazán jó szürkeskálás állomány eléréséhez. A digitális korszak legnagyobb kihívása ez azok felé, akik fotós pályafutásukat a képerzékelő lapkák világában kezdik el. Ugyanakkor kihívás a gyakorlott analógozók digitálisra váltásakor is, különösen a fekete-fehérezők esetében, hiszen a teljes szintartományra érzékenyített fényfelfogó lapkák másképp képeznek le, mint az azonos színérzékenyséű fekete-fehér filmek.

A színesben vagy fekete-fehérben kérdésre csak szubjektív válasz adható, hiszen a személyiség az egyik legdöntőbb tényező abban, hogy egy virágot, egy ködös novemberi tájat vagy egy épületrészletet mire fotózunk meg. Ebben igazán nincsenek előre lefektetett szabályok, elméletileg bármit, bármire. Egy íratlan szabály létezik, bármilyen eltérés a valóságtól (a fekete-fehér ábrázolás a legkézenfekvőbb ilyen fotográfiai transzformáció!) csak akkor hiteles, ha a kép belső tartalmát szolgálja. Kerülném is a továbbiakban az elméleti fejtegetéseket, inkább saját választásaimon keresztül mutatnék példákat néhány jellemző témakörre leszűkítve.

■ A két részletfotó között a fényképezőgép által számozott fájlnevek alapján 3 felvétel, az EXIF szerint pedig még öt perc sem telt el. A fekete-fehér kép az Ócsai Szabadtéri Múzeumban készült. A szerencsés fényviszonyok plasztikusan rajzolják ki a vályogfal textúráját, és szép anyagszerűséget biztosítanak a falnak támasztott kopjafáknak is. A fa anyagszerűsége színek nélkül is tapintható. Így a véletlenszerű elrendezésből adódó formajáték lehet a kép igazi belső tartalma. ■ A színes fotó már a múzeumból távozóban készült egy közeli lakóház oldaláról. A rozsdás lefolyócső mellett izgalmas vonalakban kúszó növény lángolóan virító leveleinek érdekes párhuzama az érdes felülettel és az enyésző szerkezettel a színek által válik igazán érdekessé.

■ A tájkép a természetfotózás egyik legjellemzőbb fekete-fehér területe. Szinte minden olyan esetben, amikor a táj monumentalitására, szépségének vagy vadsgának drámaiságára szeretnénk a hangsúlyt fektetni, a fekete-fehér ábrázolás általában megfelelő mód. A túl sok színű tájban el-

veszhet a lényeg. Az igazán szép színes tájképet a kevés, de nagy felületű színfoltok teremtik meg. A példához szándékosan választottam napraforgós, azaz határozott színre alapuló tájakat. ■ A színes képen a közeledő nyári fergeteg haragos ege alatt a virágok a laposan sütő nap erős fényében

fürdenek. A viharfelhők haragoságát a kissé alacsonyabbra állított színhőmérséklettel és szándékos alexpozícióval értem el. A virágok és a zöldek színét azután a képszerkesztő programban selektív színtkorrekcióval állítottam be a megfelelőre. ■ A fekete-fehér kép zivatar után készült. Az oszló felhők színtelenek voltak, a napraforgótábla sem kapott elég fényt ahhoz, hogy színesben hatásos lehessen. A színes diával töltött gép helyett megint csak a fekete-fehérhez nyúltam. A narancsszűrő elég kontrasztot eredményezett, nemcsak az egész kép drámai összehatásához, hanem a virágok és a zöld levelek között is, így teremthető meg a vihar utáni derengés érzete.

Számtalan példával lehetne még szemléltetni a címben feltett kérdést, és valószínű, hogy más, így is fotózó társam ezek-

től eltérő témákon keresztül adna meg a választ rá. Igyekeztem a leggyakoribb fényképezési területekről válogatni, éppen azért,

hogy az esetleg tanácstalan olvasó is érezhesse, a dilemma nemcsak a fotográfia speciális területeit érinti, hanem szinte mindent. ◀

A fotókönyvek piaca 36%-os növekedést produkált 2009-ben. Ne maradjon le Ön sem!

Fotókönyv – azonnal! A Digitáltechnika Kft. jövőtől Magyarországra érkezett az év újdonsága, a PHOTOBOK MAKER fotókioszk automata. A KIS PHOTOBOK MAKER egy forradalmian új és egyedülálló kioszk, amely teljesen automatán, pár perc alatt készít el hosszú időn át tartós fotókönyveket. Az intelligens szoftver a megrendelő fotóit a képek készítésének dátuma és archiválási tulajdonságai alapján két perc alatt esztétikusan elrendezi, majd 6 perc alatt ki is adja a kész fotókönyvet. A fotókönyvek fényes, víznek, karcnak és piszkolódásnak ellenálló papírból, minőségi kötésben készülnek. Nem csoda, hogy a berendezés elnyerte a legjobb fotókioszk TIPA-díját 2009-ben.

Ha egy méret nem elég. A PBM automata kioszk pillanatok alatt megszerkeszti és elkészíti a 20x14 cm méretű fotókönyvet, ám ha az igény szélesebb fotókönyv termékskálát kíván, a megoldást a PHOTOBOK PRO fotókönyvkötő gép jelenti. A PHOTOBOK PRO berendezés hasznos kiegészítője minden digitális fotólabor gépnek. Használata rendkívül egyszerű, a

már meglévő minilaboron csak elő kell hívni a fotókönyv lapjait, majd betenni azokat a PHOTOBOK PRO gépbe. A gép 3 perc alatt elkészíti a minden igényt kielégítő fotókönyvet, számos méretben és formátumban. A fotókönyv elrendezését a sokoldalú és kreatív szerkesztő szoftver segíti az üzletben, de akár otthon is.

A rendszerek megtekinthetők márciusi nyílt napunkon – részletek: www.dit.hu

Macskaablak *avagy a fotós szerencséről*

Téma örökké adódik, még ha nem is mindig az, amire fel vagyunk készülve.

A természetfotózás egyik kedvelt, bár egyre kevésbé hatékony módszere az autóból való fényképezés. Szó se róla, kényelmes, de a gyakorlat mellett összekokottságot is kíván, mind a sofőr, mind az anyósülésen témára leső társ részéről. Az ideális ez a páros összetétel. Négy emberrel hatványozottan csökkennek az esélyek a jó képre, még akkor is, ha két kocsiba oszlanak el, ám az autók együtt maradnak.

2008-ban „tanítvány” barátaimmal Mártélyon voltunk az október 23-ai hosszú hétvégén. Az elméleti fejtágitást gyakorlati példákkal is szaporítani akartuk. (Az a szent meggyőződés, hogy a közös

terepmunka sokkal hatékonyabb oktatási módszer minden egyébnél, kivéve talán a közös képértékelést.) A harmadik napra jóllaktunk a Holt-Tisza és közvetlen környezetének felfedezésével. Mivel az őszi daruhúzási időszakban voltunk, Kardoskút sem volt tőlünk messze, néhányan ezért arrafelé vettük az irányt.

A táj és a látvány iránt érdeklődők két autóban oszlottak el, ezért, mielőtt a terepre kihajtottunk volna, megbeszéltük, hogy ellenkező irányokba indulunk el, nem rontva ezzel egymás esélyeit. Kicsit fáj a szívem a másik kocsis páros összetételéért, a miénkbe végül is négyen kerültek össze. (A hátsó ülésen lesegető két ifjú hölgy társasága azonban

Canon 350D, Canon EF-4/70–210 95 mm-ben, ISO 100, F5,6, 1/250 s, -0,5 EV. A Digital Photo Professionalban tovább növeltem az alexpozíciót, -0,17 értékben. Érdekes módon a napfény beállítás ideális lett a színvilág szempontjából, még a felhősben is túl sárga volt az egész kép. Az RGB kimeneti oldalon kis kontrasztot növeltem. A Photoshopta csak a vágás és a két kis fehér macska szóréne kismértékű továbbvilágosítása várt.

kárpótolni tudta a jobbnak ígérkező lehetőséget.) Társaim még tapasztalatlanok voltak a terepautóból való fényképezés területén, így már az odafelé vezető úton elmondtam néhány tudnivalót. A vezetőnek például, hogy az élő téma megpillantásakor mennyire kell érezni, hogy mikor kapcsoljon üresbe és állítsa le a motort, hogy csendben, fékezés nélkül a lehető legjobb helyen álljunk meg. Fontosnak tartottam elmondani, hogy mire megállunk, már felvételnél kell lenni. Ha ki kell dugni az objektívet az ablakon, addigra azt is meg kell tenni. Ismertettem velük a legfontosabb szabályt: azé a téma, akinek az oldalán megjelenik, és a másik oldalon ülőknek úgy kell viselkedniük mellette, hogy se a témát, se a fotóst ne zavarják meg.

Azt azért tudtam, hogy „komoly” képekre nem lesz lehetőség, de társaim élvezték a számukra új eseményt. A reggeli kihúzásról lemaradtunk, de mivel már eléggé benne voltunk az őszenben, a napközbeni idő is alkalmas volt a fényképezésre. Az esti behúzásig a földiken táplálkozó madarakat kergettük. Jobbára inkább azonban táj és egyéb mikro-makró lehetőség akadt, meg birkanyájak. A sofőrünknek azonban sikerült egy futó őzet szépen meglőnie, és azért darucsapat is adódott, ha nem is elég közel vagy alacsonyban, az „űjszülöttnek azonban minden vicc új”.

A földutakon való bolyongás közben egy tanyához vetődtünk el. Ott figyeltem fel az egyik melléképületben az ablak előtt kucorgó kölyök macsekokra. Nem mentünk túl gyorsan, jó idő is volt, az ablak az oldalamon le volt eresztve. Előzőleg egy olyan témát fotóztam, amihez a közép-telezoom kellett, áldottam magam, amiért lusta voltam visszatenni a nagyot. Szóltam, hogy finoman álljunk meg. Épp annyi időm volt, hogy az expozíciót be tudtam állítani. A fehéregyensúllyal nem törődtem. Napfényen volt, és bár át kellett volna állítanom félárnyékokra, azt a RAW konverterre hagytam. Négy felvételt készítettem, a második (itt bemutatott) után a két kis fehér kölyök átcsoportosult a cirnos mellé, és az már nem volt olyan érdekes elosztás. (Lám, a természetfotóval szerzett rutin máskor is hasznos!) Nagy szerencsém volt a képpel, a kis állatok elrendeződése ideális. A ránk nyávogó bal szélső és a mellette gubbasztó fehér szőrű kiscica szinte odaragasztja a szemet a mögöttük zavaróan ható limlomok ellenére. A tátott szájhoz párosuló követelőző tekintet a képhez is sokkal többet tesz, mint a helyzet esetleges komikumát. Ezért is hagytam meg a vágáskor is az alsó, sárga foltot. Az előtérben húzódó, életlen drótkerítés a cicák szabadság utáni vágyát is jelképezheti.

Vajda János

Megbízott magyarországi márkaszerviz
Canon szaküzlet

Canon, Sigma, Pentax, Tamron márkaszerviz

Canon PENTAX TAMRON SIGMA

Profí és amatőr Canon fotóeszközök, tartozékok, videokamerák, nyomtatók, szkennerek, festékpátronok és papírok nagy választékban raktárról.

hama
kiegészítők széles kínálata

1085 Budapest, Somogyi Béla u. 19.
Tel: +36 (1) 266 8085
Fax: +36 (1) 235 0831
Nyitva: Hétfőtől péntekig 9–17 óráig.
E-mail: info@camerakft.hu

www.camerakft.hu

SONY

Szerződött márkaszerviz **Canon**

Analóg és digitális fényképezőgépek, analóg és digitális videokamerák javítása harmincéves szakmai gyakorlattal és tapasztalattal.

A javítások gyári alkatrészekkel, gyári utasítás szerint, folyamatos gyári ellenőrzés mellett folynak.

Ne szégyellje, ha csatlódott egy másik szervizben! Keressen meg minket! Ha lehetséges, segítünk megoldani a problémáját.

HIRELTECH KFT.

Az EMT holding országos szervízhálózat alapító tagja

1082 Budapest, Üllői út 82., üzletek háza
1091 Budapest, Mihalkovics u. 18.
Telefon: 324-8652, 215-1965, fax: 215-1965
Nyitva tartás: hétfőtől csütörtökig 9–12.30-ig és 13.30–17-ig; pénteken 9–13-ig